

ΣΥΝΟΨΗ ΘΕΣΕΩΝ ΣΕΒ

Προϋποθέσεις για την επανεκκίνηση της οικονομίας

Η αντιστροφή της σημερινής πτωτικής τάσης του ΑΕΠ, και η επιστροφή σε θετικό ρυθμό ανάπτυξης μπορεί να γίνει μόνο με δραστική βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου και αύξηση των επενδύσεων σε παραγωγή και υποδομές στην χώρα.

Ο βαθμός βελτίωσης του εμπορικού ισοζυγίου πρέπει να είναι ιδιαίτερα σημαντικός και το ύψος των επενδύσεων να αυξηθεί πολύ γιατί έχουν να εξισορροπήσουν τη μείωση της εγχώριας ζήτησης. Η οικονομία μας παραμένει ακόμη εξόχως εσωστρεφής, με το ποσοστό του ΑΕΠ που προέρχεται από τη ζήτηση να κυμαίνεται στο 75%. Η μείωση, επομένως, του συνολικά διαθέσιμου εισοδήματος λόγω της φορολόγησης και λόγω της αύξησης της ανεργίας ανατροφοδοτεί την ύφεση εξαιτίας αυτής της στενής συσχέτισης του ΑΕΠ προς τη ζήτηση (με δεδομένο ότι το δημόσιο δεν έχει πόρους για να αυξήσει τη ζήτηση).

Η βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου σημαίνει αύξηση των εξαγωγών και υποκατάσταση των εισαγωγών. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται οι ελληνικές επιχειρήσεις να είναι διεθνώς ανταγωνιστικές, και να έχουν τη δυνατότητα να στραφούν στις διεθνείς αγορές (δηλαδή να έχουν τις εσωτερικές προϋποθέσεις οργάνωσης, στελέχωσης, διοίκησης και την εξωτερική στήριξη πληροφόρησης, χρηματοδότησης και πρώτης επαφής με ξένες αγορές).

Οι επενδυτές, που πλέον κατά το μέγιστο ποσοστό μπορεί να είναι μόνο ιδιώτες λόγω της έλλειψης δημοσίων πόρων και της μείωσης των προϋπολογισμών των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, αντιμετωπίζουν αρνητικές και από χρόνια καταγεγραμμένες συνθήκες που καθιστούν την Ελλάδα απωθητική για αυτούς. Σ' αυτά τα εμπόδια έχουν τώρα προστεθεί και οι συνθήκες της κρίσης.

Οι προϋποθέσεις για διεθνώς ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και οι προϋποθέσεις για προσέλκυση επενδύσεων σε μεγάλο βαθμό είναι οι ίδιες.

Γενικότερες Προϋποθέσεις

Πολιτική σταθερότητα: άρση του κινδύνου ανατροπής των πολιτικών που τώρα σταδιακά εφαρμόζονται με στόχο τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού προς την επιχειρηματικότητα.

Σταθερότητα στο ευρώ: οριστική άρση του κινδύνου εξόδου από το ευρώ.

Αλλαγή νοοτροπίας: ρητή και ξεκάθαρη αναγνώριση από τις πολιτικές ηγεσίες ότι τόσο η επιβίωση της χώρας σήμερα, όσο και η προσδοκία για ανάκτηση των θέσεων εργασίας και βελτίωση των εισοδημάτων αύριο βασίζεται στον παραγωγικό ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Προϋποθέσεις οικονομικής πολιτικής

Οι προϋποθέσεις αποτυπώνονται σε 7 ενότητες.

1. Χρηματοδότηση των επιχειρήσεων

Έχει διαπιστωθεί ότι σήμερα το χρηματοδοτικό κενό της οικονομίας είναι της τάξεως των 20 δις –και κατά ορισμένους αναλυτές μεγαλύτερο. Το κενό αυτό θα είναι σημαντικά μεγαλύτερο εάν αντιστραφεί η τάση συρρίκνωσης του ΑΕΠ. Η αποκατάσταση αυτού του κενού υγιώς γίνεται με την επιστροφή των καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα, που σήμερα συντελείται είτε με υπερβολικά αργό ρυθμό είτε και καθόλου. Επομένως πρέπει η κυβέρνηση να δημιουργήσει νέες προϋποθέσεις εμπιστοσύνης για το εγχώριο τραπεζικό σύστημα.

Η Κυβέρνηση έχει δρομολογήσει ποικίλα εργαλεία για τη χρήση κεφαλαίων από άλλες πηγές που θα καλύψουν ένα μέρος αυτού του κενού. Τα κεφάλαια τύπου Jeremie, τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία που βασίζονται στο ΕΣΠΑ, η ενεργοποίηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της EBRD, αλλά και η με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια λειτουργία ενός Αναπτυξιακού Ταμείου, αποτελούν θετικές κυβερνητικές προσπάθειες σε διάφορα σημεία ωριμότητας. **Πρέπει, λοιπόν, να επιστευστεί η απορρόφηση των αντίστοιχων κονδυλίων από την πραγματική οικονομία.** Το συνολικό ποσό ρευστότητας που θα διοχετευτεί προς την αγορά δεν υπερβαίνει όμως τα €3 - €5 δις. για την επόμενη διετία –ποσό σημαντικό μεν αλλά διόλου επαρκές για να ξεκινήσει η ανάκαμψη.

Η πραγματική αποπληρωμή των οφειλομένων από το δημόσιο προς τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα (τάξεως €8 δις. από προμήθειες του δημοσίου, επιστροφές φόρων κλπ) αποτελεί σημαντική ένεση ρευστότητας –περισσότερο από όλα τα παραπάνω εργαλεία μαζί. Παρά τη σχετική πρόοδο που έχει σημειωθεί, η προοπτική είσπραξης των ποσών που οφείλει το κράτος παραμένει αβέβαιη, η χρονική διάρκεια είναι τεράστια (μπορεί να φτάσει μέχρι και 2,5 χρόνια) οι γραφειοκρατικές διαδικασίες μεγάλες και η αδιαφάνεια σημαντική, ενώ παράλληλα δημιουργούνται νέες οφειλές.

Η επιτάχυνση απορρόφησης κονδυλίων ΕΣΠΑ, ως έμμεσος τρόπος αύξησης της ρευστότητας στην οικονομία, έχει σημαντικά βελτιωθεί κατά το τελευταίο έτος, αλλά πρέπει να ληφθεί πρόνοια ώστε οι υψηλοί βαθμοί απορρόφησης να διατηρηθούν μέχρι την λήξη της προγραμματικής περιόδου.

Επισημαίνεται ότι πρόβλημα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τη βιωσιμότητα των επενδύσεων αποτελεί και το **υψηλό κόστος χρηματοδότησης**. Η κυβέρνηση σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδος είναι σκόπιμο να εξετάσει τις δυνατότητες παρέμβασης στο θέμα αυτό, έστω και βραχυπρόθεσμα, ώστε να υπάρξει κάποια αποκλιμάκωση στα επιτόκια χορηγήσεων. Η αναμονή της αποκατάστασης ισορροπίας στο τραπεζικό σύστημα και του ανοίγματος στις αγορές μεταθέτει τη λύση του προβλήματος μακριά στο μέλλον, με ορατό αποτέλεσμα το κλείσιμο επιχειρήσεων και την απώλεια θέσεων εργασίας.

2. Φορολογία

Απαιτείται μία συνολική φορολογική μεταρρύθμιση. Είναι αναγκαία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που σήμερα στρεβλώνει σημαντικά την αγορά. Απαιτείται επίσης, γιατί η συνεχής πίεση προς τις ελεγκτικές αρχές για την επίτευξη συνεχώς υψηλότερων στόχων δίνει την εντύπωση ενός εκτροχιασμένου ελεγκτικού μηχανισμού, ο οποίος καταλογίζει ποσά επί δικαίων και αδίκων για να καταγραφούν λογιστικά ποσά ως έσοδα –κλονίζοντας έτσι ό,τι έχει απομείνει από την εμπιστοσύνη των φορολογουμένων και πολύ περισσότερο των ξένων επενδυτών προς τις φορολογικές αρχές. Τέλος απαιτείται η μεταρρύθμιση, γιατί ο μηχανισμός της εφορίας δείχνει σημάδια ουσιαστικού ανεπάρκειας και κόπωσης, όπως δείχνουν οι συνεχείς παρατάσεις σε όλες σχεδόν τις προθεσμίες –τη στιγμή που η είσπραξη εσόδων είναι η πρώτη προτεραιότητα του κράτους. Η μεταρρύθμιση χρειάζεται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση -πέρα από τα νομοθετικά κείμενα που είναι απαραίτητα να ακολουθήσουν για κάθε μορφής φόρο και για τις αντίστοιχες διαδικασίες. Ένα φορολογικό σύστημα στηρίζει την αποτελεσματικότητά του και στη στελέχωση,

οργάνωση και εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, στις εσωτερικές λειτουργικές διαδικασίες/ροές εργασιών και στις υποδομές ΤΠΕ, στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας με τους φορολογουμένους, στις διεξόδους επίλυσης διαφορών δικαστικά ή εξωδικαστικά κλπ. Παλαιότερα σχέδια του 2011 και 2012 έχουν ξεπεραστεί από τα πράγματα, και δεν ισχύουν πλέον. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται να αναληφθεί μία ολοκληρωμένη και καλά σχεδιασμένη και συντονισμένη προσπάθεια, για την οποία δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια αναμονής. Οι πρόσφατες προσπάθειες που έγιναν αποδεικνύονται ήδη ανεπαρκείς –καθώς διέπονται από την ίδια νοοτροπία, αρχές και διαδικασίες με το παρελθόν. Επιπλέον, το φορολογικό σύστημα πρέπει να αποκτήσει **σταθερότητα** ως προς τα βασικά του χαρακτηριστικά. Αυτό αποτελεί σημαντικότερο στοιχείο απώθησης επενδύσεων σήμερα, με τον καταγιστικό ρυθμό αλλαγών στη φορολογική νομοθεσία.

Επιπρόσθετα οι πρόσφατα ψηφισθέντες **δύο Κώδικες (ΚΦΕ, ΚΦΔ) χρειάζονται σημαντικές βελτιώσεις και συμπληρώσεις**. Οι δύο νέοι Κώδικες έχουν συνταχθεί για να λειτουργήσουν σ' ένα ώριμο και εξελιγμένο (αγγλοσαξονικού τύπου) φορολογικό σύστημα, με άρτια στελεχωμένη, καλά αμειβόμενη και υψηλού ήθους φορολογική αρχή, με ολοκληρωμένα συστήματα πληροφορικής και επικοινωνιών, και με αναπτυγμένη φορολογική συνείδηση στους επιτηδευματίες και τους καταναλωτές. Η παντελής έλλειψη αυτών των προϋποθέσεων σήμερα κινδυνεύει να προκαλέσει κατάρρευση του νέου νομοθετικού πλαισίου και εξάλειψη της μεταρρυθμιστικής του δυναμικής από την πρώτη κιόλας χρονιά εφαρμογής. Χρειάζεται, λοιπόν, μία σχεδιασμένη μετάβαση, ώστε να μην ακυρωθούν οι νέοι Κώδικες από αποσπασματικές παρεμβάσεις, αλλά να προστατευθούν όσο διάστημα οικοδομούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις μέσα στην ίδια τη φορολογική αρχή και στην αγορά.

Επιπλέον, οι Κώδικες προϋποθέτουν ότι η αγορά λειτουργεί κάτω από περίπου ομαλές συνθήκες. Η πραγματικότητα είναι ότι διανύουμε μια περίοδο ύφεσης που έχει ακόμη μέλλον. **Επιβάλλεται έτσι ιδιαίτερη προσέγγιση σε μία σειρά από φορολογικά θέματα που επηρεάζουν δραστικά τις αποφάσεις των επενδυτών, τη λειτουργία των χρηματαγορών κλπ.** Επομένως, χρειάζεται ένα πακέτο ρυθμίσεων αναπτυξιακού προσανατολισμού, με συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα, π.χ. 5 ετών. Τέτοιες ρυθμίσεις είναι ενδεικτικά:

Φόροι στις επενδύσεις (ΦΣΚ, Χαρτόσημο, ΦΜΑ κλπ), αναγνώριση έκπτωσης στους φόρους δανείων, συμψηφισμός ζημιών που δημιουργήθηκαν μέσα στη κρίση, επαναφορά απλού καθεστώτος για μετασχηματισμούς επιχειρήσεων και για πώλησή τους ώστε να ευνοούνται οι ενέργειες διάσωσης, μείωση της αβεβαιότητας μέσω της επαναφοράς και επέκτασης του φορολογικού πιστοποιητικού, απλοποίηση διοικητικών βαρών όπως στις ενδοομιλικές συναλλαγές, και άλλα.

Πρέπει επίσης να υπάρξει επανεξέταση των ΕΦΚ που έχουν επιβληθεί σε ποικίλα προϊόντα, και τα οποία επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής καθιστώντας τα μη ανταγωνιστικά. Ιδιαίτερη τέτοια περίπτωση είναι τα ενεργειακά προϊόντα.

3.Ενέργεια

Το κόστος ενέργειας στις ενεργοβόρες βιομηχανίες τις καθιστά μη ανταγωνιστικές. Η πρόταση του ΣΕΒ είναι, ιδιαίτερα για την ηλεκτρική ενέργεια, να εξεταστεί το κάθε κομμάτι κόστους χωριστά (κόστος φυσικού αερίου, κόστος παραγωγής, ειδικό φόρο, τέλη, ρυθμιζόμενες χρεώσεις στα δίκτυα, Υ.Κ.Ω., χρηματοδότηση ΑΠΕ, κλπ). Παρά τις πολλαπλές συζητήσεις, δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα κάποιο ορατό σημαντικό αποτέλεσμα που να βοηθήσει στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας. Ανοιχτά παραμένουν επίσης τα σημαντικά ζητήματα που αποτελούν μέρος μιας Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής, όπως η δομή της αγοράς, η στρατηγική καυσίμων, και το μέλλον της ΔΕΗ.

4. Ρυθμιστικό Περιβάλλον, Γραφειοκρατία

Η υπέρ-ρύθμιση και η γραφειοκρατία αποτελούν διπλό πρόβλημα για τις επιχειρήσεις και για τους επενδυτές: αυξάνουν το διοικητικό κόστος και δημιουργούν εστίες διαφθοράς. Ο ΣΕΒ επικεντρώθηκε στο **θέμα των αδειοδοτήσεων των επιχειρήσεων**, που ανελλιπώς κατατάσσεται μέσα στα πρώτα τρία εμπόδια για τις επενδύσεις, και έχει προτείνει συγκεκριμένη στρατηγική. Η κυβέρνηση έχει εξαγγείλει μεταρρυθμίσεις που ουσιαστικά ανταποκρίνονται στις προκλήσεις όπως τις αντιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις. Οι πρόσφατες εξαγγελίες του ΥΠΑΝ θα αποτελούν μία σημαντική πρόοδο –εφόσον διασφαλιστεί ότι θα υλοποιηθούν.

5. Εξωστρέφεια

Απαιτείται **δραστική βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου** για να υπάρξει διατηρήσιμη σημαντική συνεισφορά στην αύξηση του ΑΕΠ. Η βελτίωση αυτή πρέπει να είναι ισοδύναμη ενός διπλασιασμού ή τριπλασιασμού των εξαγωγών στο διάστημα των επομένων 5-8 ετών. Η βελτίωση που σήμερα παρατηρείται στο ισοζύγιο αυτό οφείλεται περισσότερο στη μείωση των εισαγωγών λόγω της ύφεσης και λιγότερο στην αύξηση και ανταγωνιστικότητα της εξαγωγικής παραγωγικής βάσης της οικονομίας.

Για να επιτευχθεί διαρθρωτική βελτίωση στο εμπορικό ισοζύγιο πρέπει να υποστηριχθούν οι σημερινοί εξαγωγές με κάθε μέσο (μείωση κόστους που οφείλεται σε φόρους ή διοικητικά βάρη, απλοποίηση διαδικασιών, στήριξη της εξαγωγικής προσπάθειας με χρηματοδοτικά εργαλεία, κλπ).

Επιπρόσθετα χρειάζεται σημαντικότερη προσπάθεια στην στήριξη μικρότερων επιχειρήσεων και νέων εξαγωγέων, με δομές πληροφόρησης, δράσεις για το άνοιγμα ξένων αγορών αλλά και δράσεις ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού των επιχειρήσεων αυτών για να ανταποκριθεί στις συγκεκριμένες προκλήσεις με καινοτομικές λύσεις, καθώς και στήριξη της προσαρμογής τους σε νέες αγορές με διαφορετικά προϊόντα κλπ.

6. Εργασία – Απασχόληση

Σημαντική προϋπόθεση για να δρομολογηθεί μια διατηρήσιμη αναπτυξιακή πορεία είναι η εγκαθίδρυση ενός ουσιαστικού, περιεκτικού κοινωνικού διαλόγου. Αυτό έχει συμβεί σε όλες τις ανεπτυγμένες οικονομίες, και ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσεως –σε μερικές περιπτώσεις διμερής διάλογος, και σε άλλες τριμερής, με τη συμμετοχή του κράτους.

Στη χώρα μας το μοντέλο κοινωνικού διαλόγου δεν μπόρεσε να λειτουργήσει στη διάρκεια της κρίσης. Έχει όμως πλέον γίνει κατανοητό ότι νέες θέσεις εργασίας και βελτίωση των αμοιβών μπορούν να προσφέρουν μόνο οι ανταγωνιστικές ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επομένως το **θέμα της ανταγωνιστικότητας του ιδιωτικού τομέα πρέπει να αποτελεί το βασικό διακύβευμα και αντικείμενο του κοινωνικού διαλόγου**. Ο πολιτικός κόσμος οφείλει να στηρίξει αυτή τη θέση.

Η Πολιτεία πρέπει επίσης να μεριμνήσει για την προώθηση των κατάλληλων δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας, και συγκεκριμένα για τη σύνδεση των προγραμμάτων τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κάθε βαθμίδας με την αγορά. Ο ΣΕΒ έχει υλοποιήσει μια μελέτη βάσης για το σκοπό αυτό και προσδοκά τη συνεργασία των Πανεπιστημιακών και άλλων φορέων.

Η είσοδος των νέων στην αγορά εργασίας, είναι ένα ειδικότερο και κρίσιμο θέμα. Πρέπει να εγκαθιδρυθούν με αποτελεσματικότερο τρόπο συστήματα μαθητείας, πρακτικής άσκησης και απόκτησης πρώτης εργασιακής εμπειρίας –θέματα για τα οποία ο ΣΕΒ έχει κάνει σημαντική προεργασία και ετοιμάσει προτάσεις.

7. Έρευνα – Τεχνολογία – Καινοτομία

Η Ελλάδα διαθέτει ερευνητικό δυναμικό το οποίο, ενώ είναι γνωστό για την ποιότητά του και το έργο του στο εξωτερικό, στο εσωτερικό της χώρας εμφανίζει ισχνές διασυνδέσεις με την παραγωγή. Έτσι έχει οριακή μόνο επίδραση στην προσπάθεια αναβάθμισης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της οικονομίας γενικά.

Ο ΣΕΒ έχει δημιουργήσει Δίκτυο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Πληροφόρησης με συμμετοχή της επιχειρηματικής και ερευνητικής κοινότητας, και έχει καταγράψει 55 τεχνολογίες αιχμής με κριτήρια την ύπαρξη διεθνούς ζήτησης και την παρουσία ελληνικών ερευνητικών ομάδων καθώς και αντίστοιχων ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην συγκεκριμένη τεχνολογία.

Η εργασία αυτή είναι βάση για **δημιουργία ενός «ενιαίου χώρου» καινοτομίας, τεχνολογίας και έρευνας μεταξύ επιχειρήσεων, ΑΕΙ και ερευνητικών φορέων.** Υπάρχει ήδη συνεργασία μεταξύ ΣΕΒ και ΓΓΕΤ για τη διαμόρφωση προϋποθέσεων ενός τέτοιου ενιαίου χώρου, και για τον προσανατολισμό των κονδυλίων για έρευνα και τεχνολογία σε κατευθύνσεις που θα έχουν θετικά αποτελέσματα για την παραγωγική οικονομία.